

AJUNTAMENT DE REUS

DOSSIER DE PREMSA

EXPOSICIÓ “FORTUNY, EL MITE”

Del 27 d'abril al 7 de setembre de 2013

Museu Salvador Vilaseca (raval de Santa Anna, 59. Reus)

Exposició commemorativa del 175è aniversari del naixement de l'artista

Any Internacional Fortuny Reus 2012-2013

Inauguració: 26 d'abril a les 20:00 h.

El Museu de Reus (raval de Santa Anna, 59) presenta des del 27 d'abril l'exposició "Fortuny, el mite", una mostra coproduïda per l'Institut Municipal de Museus de Reus i el Museu Nacional d'Art de Catalunya. Es tracta de la principal activitat de l'Any Internacional Fortuny Reus 2012-2013 i constituirà una completa mostra que resseguirà la trajectòria artística de Marià Fortuny i Marsal (Reus, 1838 - Roma, 1874) a través de quaranta-cinc obres de l'artista, des de les obres més primerenques fins la seva darrera etapa pictòrica.

Aquest projecte expositiu, compartit entre el MNAC i el Museu de Reus, ha posat en comú fons pictòrics d'importants institucions del país i de col·leccions particulars per bastir una exposició excepcional.

El Museu Nacional d'Art de Catalunya (principal cedent de peces), el Museu de Montserrat, la Reial Acadèmia Catalana de les Belles Arts de Sant Jordi i el mateix Institut Municipal de Museus presenten algunes de les peces més rellevants dels seus fons fortunians. De fet, des de l'any 1974 no s'havia organitzat a Reus una exposició tan àmplia dedicada a l'obra i la trajectòria de Marià Fortuny, per la qual cosa es pot parlar d'un esdeveniment artístic històric a la ciutat de Reus.

"La vicaria", "El col·leccionista d'estampes", "Nen a Portici" o "Ferrador marroquí" són algunes de les obres mestres que es podran admirar en aquesta exposició, que és el resultat del treball conjunt entre el Museu Nacional d'Art de Catalunya i l'Ajuntament de Reus (Institut Municipal de Museus de Reus).

Els comissaris de l'exposició són dos experts en la figura del pintor reusenc: el professor d'Història de l'Art de la URV, Jordi Àngel Carbonell, i el cap del Gabinet de Dibuixos i Gravats del MNAC, Francesc M. Quílez.

El nombre de peces procedents del MNAC és considerable: produccions tan representatives com "El col·leccionista d'estampes", "La vicaria", "Il continuo" o "Platja africana", han deixat provisionalment la seva residència, del Palau Nacional de Montjuïc, per poder ser contemplades a la ciutat de naixement del pintor, en el marc de l'exposició del cent setanta-cinquè aniversari del naixement.

L'alcalde de Reus, Carles Pellicer, ha valorat aquesta mostra com una ocasió única per "projectar la figura de Fortuny i, per extensió, la ciutat de Reus, arreu del món: la col·laboració amb el MNAC és per nosaltres un honor i fa possible que la ciutat visqui una exposició històrica que serà difícilment repetible". En

aquest sentit, l'alcalde fa un balanç positiu de l'Any Internacional Fortuny 2012-2013 i ha afegit que aquest esdeveniment "ha fet possible donar un impuls no només al nostre patrimoni museístic, sinó també al del conjunt de la ciutat".

El director del Museu Nacional d'Art de Catalunya, Pepe Serra, senyala que "aquesta exposició suposa el primer exemple visible de la política patrimonial que el Museu Nacional vol dur a terme a escala nacional, col·laborant amb els diferents museus del país en l'organització de projectes i exposicions que puguin aportar valor a aquests centres, amb la voluntat d'ajudar a potenciar les seves singularitats i donar visibilitat als museus d'art de Catalunya."

Catàleg

Paral·lelament a l'exposició, també s'està preparant l'edició d'un catàleg que recollirà les obres i textos de la mostra, així com diferents articles que contextualitzen la vida i l'obra de Marià Fortuny. L'edició d'aquesta publicació ha anat a cura dels comissaris de l'exposició, Jordi Àngel Carbonell i Francesc M. Quílez, i inclou diversos textos d'especialistes en la figura de Fortuny. Els apartats que tindrà el llibre "Fortuny, el Mite" són els següents:

- Fortuny i Reus. La construcció d'un mite (Albert Arnavat).
- Fortuny i la pintura de gènere (Francesc M. Quílez i Corella).
- Fortuny i l'itinerari orientalista tangerí (Jordi Àngel Carbonell).
- Fortuny i el modelat cromàtic (Santiago Alcolea).
- Fortuny: "Il pittore più stupefacente di Roma" (Carlos González i Montserrat Martí).
- Cronologia de Marià Fortuny i Marsal (Elisa Grilli di Cortona)

El llibre inclou finalment una bibliografia i un catàleg de les obres exposades.

“FORTUNY, EL MITE”

ÀMBITS I CONTINGUTS DE L'EXPOSICIÓ

Text introductori

Marià Fortuny Marsal (1838-1874) ha estat el paradigma del triomf artístic internacional. La carrera fulgorant, estroncada en el moment més creatiu i de més popularitat, convertí la seva figura en un mite cultural que ha sobreviscut fins a l'actualitat. Així mateix, pintures com “La vicaria” s'han convertit en veritables icones de la nostra cultura. En el seu moment, el succés extraordinari de les seves obres va provocar el sorgiment d'una munió de seguidors que imitaren el seu estil tot convertint-lo, en la majoria de casos, en una simple recepta d'èxit comercial. Tot i això, la seva aportació a la pintura vuitcentista va més enllà; el concepte pictòric desenvolupat els darrers anys de la seva trajectòria fou una veritable lliçó per als creadors més joves i renovadors que protagonitzarien la modernitat artística a les darreres dècades del segle XIX.

La celebració del 175e aniversari del naixement del pintor ha estat una oportunitat immillorable per organitzar una exposició amb algunes de les creacions que el portaren a la fama universal. La mostra, que ha estat organitzada pel Museu de Reus i el Museu Nacional d'Art de Catalunya, reuneix obres de l'Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi, del Museu de Montserrat, del Museu de Reus, de col·leccions particulars i sobretot del Museu Nacional d'Art de Catalunya, que ha aportat algunes de les obres més emblemàtiques de l'artista. Produccions tan representatives com “El col·leccionista d'estampes”, “La vicaria”, “Il contino” o “Platja africana” han deixat provisionalment la seva residència, del Palau Nacional de Montjuïc, per poder ser contemplades a la ciutat del naixement del pintor, en el marc de l'exposició commemorativa.

(Àmbit 1)

La imatge de l'artista

Des de l'època renaixentista, l'exercici de fer el propi autoretrat va constituir una pràctica molt estesa entre els artistes. La representació del propi rostre, isolat o acompanyat de les eines de l'ofici, havia estat una forma de vindicar la condició noble del treball artístic. També venia a cobrir els períodes d'escassetat, o absència, d'encàrrecs. És evident que, en el context vuitcentista, la situació de l'artista havia millorat i el reconeixement públic que Fortuny va tenir en vida n'és un bon exemple. Són pocs els autoretrats del pintor que es conserven, per bé que, com a contrapunt, i a diferència d'altres períodes anteriors, l'aparició de la fotografia va contribuir a difondre la seva imatge, fins al punt d'esdevenir una icona molt popular. La idea d'emmirallar-se, en el sentit més literal de l'expressió: la de fer servir un mirall per retratar-se, havia estat superada per la invenció d'un procediment tècnic que tenia un efecte multiplicador.

(Àmbit 2)

La influència romàntica

Després d'una etapa d'aprenentatge a la seva ciutat nadiua, al costat del pintor local Domènec Soberano (1825-1909), Fortuny es va traslladar a Barcelona per continuar els seus estudis en l'ambient academicista de l'escola de la Llotja, considerat el principal centre formatiu de l'art català. En aquest marc, es va familiaritzar i amarar de l'estil romàntic vigent, conreat pels seus mestres, entre els quals sobresurt la figura de Claudi Lorenzale (1816-1889), principal referent del nostre pintor. Sense menystenir la influència dels models acadèmics, fonamentats en l'exercici de la còpia i la repetició de les estampes i l'estatuària clàssica, Fortuny sempre va observar una actitud d'eixamplament de la seva sensibilitat. Sens dubte, en aquests inicis, la pràctica de l'observació natural, que va donar lloc a una important producció paisatgística, palesa una necessitat de complementar la formació reglada amb experiències més autodidactes.

(Àmbit 3)

La pintura de gènere

Entre les temàtiques conreades per Fortuny, la denominada pintura de gènere va ser una de les que més va contribuir al seu reconeixement social i comercial. Coneguda popularment amb el terme de pintura de casaques, aquesta temàtica, molt ben apreciada per la clientela adinerada de l'època, va ajudar a introduir-lo en el mercat internacional, incloent-hi l'existència d'uns comitents nord-americans molt importants i amb un alt poder adquisitiu. Per arribar a assolir aquest èxit, va ser molt determinant la complicitat del gran marxant de la pintura internacional, Adolphe Goupil (1806-1893), qui va ajudar a obrir-li les portes dels col·leccionistes europeus i nord-americans. Sense fer una aportació inèdita, el tractament de Fortuny destaca per la seva originalitat i per la seva contribució a la renovació d'un gènere que corria el risc d'entrar en una dinàmica repetitiva i esllanguida.

(Àmbit 4)

L'orientalisme

L'expansió de l'orientalisme pictòric a Catalunya a la segona meitat del segle XIX es deu principalment a Marià Fortuny. Les seves composicions van tenir un gran ascendent en la percepció del món islàmic de molts artistes coetanis i contribuïren a la creació dels clixés i estereotips que es repetiren fins a la societat en la pintura d'aquest gènere. Des del punt de vista cronològic, i en el marc europeu, es pot considerar Marià Fortuny com a un dels exponents més joves i destacats de la generació dels pintors que triomfaren a les dècades centrals de la centúria i que es caracteritzaven per una visió de la societat islàmica sense tants apriorismes com els que manifestaven els artistes romàntics de les promocions anteriors.

(Àmbit 5)

L'ascendent dels grans mestres

Considerat com a un pintor imaginatiu, dotat d'unes facultats artístiques incomparables, Fortuny és deutor d'una tradició pictòrica precedent, que li serveix com a motor per impulsar el seu creixement. En aquest sentit, moltes de les seves produccions s'emmirallen en les composicions dels autors que formen part del cànon pictòric occidental. La pràctica de copiar els models dels grans mestres forma part de la seva condició d'artista, fins al punt que són nombroses les còpies d'obres de Velázquez, Rembrandt, Goya o Ribera. Tanmateix, al costat dels exercicis mimètics, la lliçó dels "antics" també li serveix com a revulsiu creatiu, com a una font d'inspiració que li permet revisar les temàtiques conreades pels pintors barrocs, aprofundint en l'estudi i la resolució dels problemes compositius. A diferència d'èpoques pretèrites no es tracta, però, de rivalitzar amb els predecessors, sinó de ser permeables a la seva experiència.

(Àmbit 6)

Visió directa

Al marge de la producció de gènere, Fortuny sempre traduï a la pintura els aspectes pintorescos del món que l'envoltava. Fou, però, a partir del seu triomf a la Sala Goupil de París la primavera de 1870, quan l'artista va començar a desenvolupar un estil més personal i uns temes més propers al seu entorn. Les obres fetes a Granada i sobretot les posteriors a Portici són el millor exemple d'aquesta evolució cap a una pintura molt més expressiva i formalment agosarada. El seu estil es fonamentaria en el protagonisme d'una llum rutilant, del cromatisme viu i de la factura esbossada de pinzellada àgil i empastada. Es pot pensar que, si l'artista no hagués traspasat prematurament, l'evolució del seu estil l'hagués portat a plantejaments afins als dels impressionistes. Fins i tot el seu luminisme podria haver estat un plantejament alternatiu a la manera de fer dels pintors francesos.

OBRES EXPOSADES

Àmbit 1 – La imatge de l'artista

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)

La llotja

Reus, 1857

Llapis grafit sobre paper

47 x 61 cm

Dipòsit de Salvador Masdeu

IMMR 7329

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)

Autoretrat

Roma, cap a 1858

Oli sobre tela

62,5 x 49,5 cm

Donació d'amics i admiradors de l'artista, 1935

MNAC / MAM 8173

Federico de Madrazo (Roma, 1815 - Madrid, 1894)

Retrat en bust del pintor Marià Fortuny

Madrid, 1867

Oli sobre tela

54 x 42,5 cm

Llegat de Mariano Fortuny Madrazo, 1951

MNAC / MAM 45962

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)
Estudi per al quadre «Els fills del pintor en un saló japonès» i autoretrat del pintor
Cap a 1874
Tinta a la ploma sobre paper
42,8 x 30,4 cm
Donació de M. Yrureta Goyena, 1928
MNAC / GDG 8721-D

Josep Lluís Pellicer i Fenyé (Barcelona, 1842-1901)
Retrat de Fortuny
1865-1868
Tinta a la ploma sobre paper
31,6 x 24,6 cm
Col·lecció T. C., Reus

Estudi fotogràfic Bertall & Cie (París, 1855-1882)
Retrat de Fortuny
París, cap a 1870
Còpia fotogràfica d'època
Paper albúmina
34 x 25 cm
Arxiu IMMR 1236

Autor desconegut
Retrat de Fortuny
Cap a 1860
18 x 13 cm
Arxiu IMMR 1202

Gabriel Torres (segona meitat del segle XIX)
Retrat de Fortuny
Cap a 1863
Còpia fotogràfica d'època
Emulsió de sals d'argent i virada al sulfur

Arxiu Municipal de Reus

Àmbit 2 – La influència romàntica

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)
Aparició de la Verge de la Misericòrdia a Isabel Besora
Barcelona, 1855
Oli sobre tela
97 x 79 cm
Col·lecció particular, Barcelona

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)
Joc de dames
Cap a 1855-1856
Aquarel·la sobre paper
16,5 x 19,3 cm
Dipòsit de Pau Font de Rubinat
IMMR 8

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)
Almogàvers
Cap a 1855
Oli sobre tela
57,5 x 78 cm
Col·lecció particular, Barcelona

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)
Ramon Berenguer III clavant l'ensenya a la torre del castell de Fòs
Barcelona, cap a 1856-1857
Oli sobre tela
116 x 87 cm
Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi, Barcelona
Núm. inv. 18

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)
Nu masculí. Estudi per a una crucifixió
Roma, 1860
Carbonet i tocs de clarió sobre paper
52,5 x 45 cm
Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi, Barcelona
Núm. inv. 304

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)
Nu masculí amb llança
Roma, 1860
Carbonet sobre paper
46,5 x 35,5 cm
Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi, Barcelona
Núm. inv. 300 D

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)
Lluitador
Roma, 1860
Tinta marró i aquarel·la sobre paper
39,5 x 28,5 cm
Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi, Barcelona
Núm. inv. 317 D

Àmbit 3 – Pintura de gènere

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)

Il contino

1861

Aquarel·la sobre paper

56,3 x 39 cm

Aportació de la Diputació de Barcelona, 1906

MNAC / GDG 10692-D

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)

El col·leccionista d'estampes

Roma, 1866

Oli sobre tela

52 x 66,5 cm

Donació dels Amics dels Museus de Catalunya, 1936

MNAC / MAM 14560

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)

Estudi per al quadre «El col·leccionista d'estampes»

Cap a 1863-1867

Tinta a la ploma sobre paper

13,5 x 21,2 cm

Donació de Mariano Fortuny Madrazo, fill de l'artista, 1935
MNAC / GDG 8886-D

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)
Estudi per al quadre «El col·leccionista d'estampes»
Cap a 1863-1867
Llapis conté i mina blanca sobre paper acolorit
22,1 x 29,5 cm
Adquisició de la col·lecció Madrazo, 1966
MNAC / GDG 104866-D0A

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)
Estudi per al quadre «El col·leccionista d'estampes»
Cap a 1863-1867
Llapis conté i mina blanca sobre paper acolorit
22,2 x 21,3 cm
Donació de Mariano Fortuny Madrazo, fill de l'artista, 1935
MNAC / GDG 8887-D0A

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)
Estudi per al quadre «El col·leccionista d'estampes»
Cap a 1863-1867
Aquarel·la sobre paper
12,7 x 17,8 cm
Adquisició de la col·lecció Madrazo, 1966
MNAC / GDG 104864-D

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)
Un col·leccionista
Cap a 1863-1867
Tinta a la ploma i al pinzell sobre paper
15,3 x 11,7 cm
Adquisició, 1929
MNAC / GDG 27419-D

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)
Vas d'estil morisc
29 d'agost de 1871
Tinta a la ploma sobre paper
31,5 x 43,2 cm
Donació de M. Yrureta Goyena, 1928
MNAC / GDG 8722-D

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)

La vicaria

Roma 1868-1869. París 1870

Oli sobre fusta

60 x 93,5 cm

Adquisició per subscripció pública, 1922

MNAC/MAM 10698

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)

Esbós per a «El Lagartijo a la capella»

Madrid, 1867

Oli sobre taula

40 x 52 cm

Donació de l'Agrupación Mariano Fortuny

Institut Municipal de Museus de Reus

IMMR 3

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)

Estudi per al quadre «La vicaria»

Cap a 1868-1870

Tinta a l'aiguada sobre paper

11,7 x 18,7 cm

Adquisició de la col·lecció Madrazo, 1966

MNAC / GDG 104879-D

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)

Estudi per al quadre «La vicaria»

Cap a 1868-1870

Tinta a l'aiguada sobre paper

22,3 x 29,4 cm (paper doblegat)

Adquisició de la col·lecció Madrazo, 1966

MNAC / GDG 104880-D0A

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)

Arcabusser

1871

Tinta a la ploma sobre paper

22,3 x 16,4 cm
Col·lecció Joan-Enric Vidiella, Barcelona

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)
Ventall: escena galant
París, 1870
Guaix sobre pergami i barnilles de nacre
(v.) 27 x 51 cm; (p) 13,5 cm
Adquisició de la col·lecció Plandiura, 1932
MNAC / MAM 5667

Àmbit 4 – Orientalisme

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)
L'odalisca
Roma, 1861
Oli sobre cartró
56,9 x 81 cm
Aportació de la Diputació de Barcelona, 1906
MNAC / MAM 10691

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)
Banys de Tànger
Cap a 1862
Llapis conté i guaix sobre paper acolorit
24,5 x 27 cm
Adquisició de la col·lecció Madrazo, 1966
MNAC / GDG 105156-D

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)
La matança dels Abenserraigs
Granada, cap a 1870
Oli sobre tela
73,5 x 93,5 cm
Adquisició, 1949
MNAC / MAM 44189

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)
Ferrador marroquí
Granada, cap a 1870
Oli sobre tela
49 x 66,5 cm
Adquisició, 1922
MNAC / MAM 10703

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)
El venedor de tapissos
París, 1870
Aquarel·la refoçada amb trempa blanca sobre paper
59 x 85 cm
Donació de J. Sala Ardiz
Museu de Montserrat
Núm. inv. 200.419

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)
Estudi per al quadre «Àrabs pujant un turó»
Cap a 1862-1864
Aquarel·la sobre paper
20,8 x 45,4 cm
Adquisició de la col·lecció Madrazo, 1966
MNAC / GDG 105574-D0A

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)
Platja africana
Cap a 1867
Aquarel·la sobre paper
31,5 x 61 cm

Adquisició, 1921
MNAC / GDG 10696-D

Àmbit 5 – L'ascendent dels grans mestres

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)
Bust d'home. Al·legoria de Bacus
Madrid (?), cap a 1868
Oli sobre tela
75 x 62 cm
Adquisició, 1922
MNAC / MAM 10700

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)
Sant Andreu
Cap a 1870
Oli sobre tela
80,5 x 65,5 cm
Col·lecció particular, Barcelona

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)
Innocenci X. Còpia de Velázquez
Roma, cap a 1862
Aquarel·la sobre paper
47 x 42 cm
Col·lecció particular, Barcelona

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)
Estudi per al gravat «Retrat de Velázquez»
Cap a 1873
Aquarel·la sobre paper
16,2 x 13,1 cm
Adquisició de la col·lecció Madrazo, 1966
MNAC / GDG 104831-D

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)
Aurora. Còpia d'un fresc de Guido Reni
Roma, 1861
Aquarel·la sobre paper
26,7 x 11,5 cm
Col·lecció T. C., Reus

Àmbit 6 – Visió directa

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)

Paisatge

Cap a 1853-1856

Tinta a la ploma i a l'aiguada, i aquarel·la sobre paper
20,5 x 20,9 cm

Llegat de Francesc Esteve i Sans, 1907

MNAC / GDG 27490-D

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)

Calabrès

Cap a 1868

Aquarel·la sobre paper

50,7 x 32,1 cm

Adquisició, 1921

MNAC / GDG 10697-D0A

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)

Camperola romana

Roma, cap a 1867

Aquarel·la sobre paper

29,9 x 20,3 cm

Col·lecció T. C., Reus

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)
Paisatge de Granada
Granada, cap a 1871
Oli sobre tela
80 x 45 cm
Adquisició, 1922
MNAC / MAM 10701

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)
Porta a Toledo
Cap a 1866
Aquarel·la sobre paper
25 x 18 cm
Col·lecció Joan-Enric Vidiella, Barcelona

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)
Cecilia de Madrazo tocant el piano
1869
Tinta a la ploma i a l'aiguada sobre paper
33 x 37,8 cm
Dipòsit de l'antiga col·lecció Bosch i Catarineu, 1934; adquisició, 1950
MNAC / GDG 35770-D

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)
Paisatge de Portici
Portici, 1874
Oli sobre tela
30 x 50 cm
Donació dels hereus de Concepció Santaló, vídua d'Alexandre Plana, 1948
MNAC / MAM 43905

Marià Fortuny (Reus, 1838 - Roma, 1874)

Nen a Portici

Portici, cap a 1874

Oli sobre tela

32 x 26 cm

Donació de Mariano Fortuny Madrazo

IMMR 4

Comentaris de les obres més representatives

La Vicaria

L'èxit de públic i crítica, obtinguts arran de la presentació pública de *La vicaria*, a la ciutat de París, el 1870, van contribuir a catapultar Fortuny cap a la definitiva consagració com a un artista d'abast internacional. En termes formals, l'obra, que adopta una paleta molt lluminosa i preciosista, realitzada sobre un suport de fusta i amb unes dimensions reduïdes, s'adapta al model de la pintura de cavallet, conegut a l'època amb el terme francès de *tableautin*. L'escena representada, una evocació del matrimoni de conveniència, beu en les fonts de la literatura espanyola costumista de finals del segle XVIII, convertida en un revival de la moda del *majismo*, que tan bona acceptació va tenir entre els nuclis artístics i culturals francesos.

Il contino

Presentada públicament a Barcelona el 1862, un any després de ser realitzada, l'aquarel·la és un dels treballs primerencs de Fortuny i correspon a l'etapa de formació romana, mentre el jove pintor gaudeix dels beneficis d'una beca a càrrec de la Diputació Provincial de Barcelona. Ambientada en els jardins de la popular Villa Borghese, de Roma, escenari d'un gran nombre de produccions dels artistes residents a la ciutat, l'obra destaca per la seva sorprenent qualitat i per una factura delicada i virtuosa, indicativa del talent precoç de l'artista. La temàtica representada prefigura la posterior decantació, de Fortuny, pel conreu de la pintura de gènere.

El col·leccionista d'estampes

Pintada a Roma el 1866, la segona de les tres versions d'"El col·leccionista d'estampes" consolida l'interés de Fortuny per una temàtica que ja havia tingut un precedent en la realització de l'aquarel·la "Il contino". Es tracta, però, d'una proposta formal molt més acurada, en la qual es palesa la influència del pintor francès Ernest Meissonier (1815-1891), considerat com a un dels representants més conspicus de la pintura de gènere. L'existència de petites diferències entre les tres versions, malgrat que l'estructura narrativa és idèntica, documenta l'aplicació d'una mecànica de treball fonamentada en un sistema de repetició

seriada. Tanmateix, l'ús d'aquest tipus de pràctiques no neutralitza la capacitat del pintor per desvetllar emocions estètiques.

Ramon Berenguer III clavant l'ensenya a la torre del castell de Fòs

Amb aquesta pintura, Fortuny va obtenir el primer premi en el concurs públic organitzat per l'Acadèmia de Belles Arts de Barcelona l'any 1856, amb la finalitat de guanyar la beca d'ampliació d'estudis a la ciutat de Roma. L'obra té una gran significació històrica i és molt representativa del romanticisme nazarè imperant en l'ambient artístic barceloní. La temàtica és també prou emblemàtica, atès que aquest tipus de composicions, fonamentades en la història èpica catalana i amb episodis llegendaris protagonitzats pels antics comtes reis catalans, nodreixen bona part del repertori artístic de Fortuny durant l'etapa de formació barcelonina, anterior a la seva anada a Roma.

Autoretrat

Concebuda com un divertimento de joventut, es tracta d'uns dels pocs autoretrats coneguts del pintor. Pertanyent a la primera època d'activitat romana, Fortuny s'autorepresenta allunyat dels convencionalismes propis del gènere i, lluny d'incloure algun dels atributs al·lusius a l'exercici de la pràctica pictòrica, es limita a exhibir-se amb una actitud de certa altivesa orgullosa. La presència d'una indumentària luxosa de brocats rics contribueix a generar un efecte visual d'elegància refinada. Pensada com a exercici lúdic, sembla plausible emmarcar la pintura en el context d'alguna de les festes de carnaval celebrades pels pintors residents a Roma.

Al·legoria de Bacus

L'any 1922, l'obra va ingressar a l'antic Museu d'Art de Catalunya amb el títol de Bust d'home. Tanmateix, la presència d'unes fulles de vinya que coronen el cap de la figura masculina, així com el nas acolorit amb una tonalitat vermella, o el llarg mostatxo que llueix el retratat, són indicadors, prou evidents, que ens trobem davant d'una representació del déu Bacus. La pintura forma part de les pràctiques realitzades per Fortuny a les sales del Museu del Prado i dedicades a l'estudi dels grans mestres de la pintura barroca, entre els

quals el model de Mart, pintat per Diego Velázquez (1590-1660), podria apuntar-se com una probable font d'inspiració de l'obra comentada.

L'odalisca

El quadre és una composició en l'òrbita temàtica de les odalisques de Jean Auguste Dominique Ingres (1780-1867) i representa el vessant voluptuós i eròtic de l'Orient. Tanmateix, i al marge de l'exotisme, l'obra pertany a la llarga tradició de representacions sensuais femenines que es remunta fins a les Venus de Giorgione i Ticià. L'actitud i la nuesa de la protagonista del quadre, com era de preveure, comportaren un cert escàndol a la púdica premsa barcelonina quan es mostrà al públic, l'any 1862.

El venedor de tapissos

La venda, i concretament la de catifes o tapissos, fou un tema freqüent de la pintura orientalista. La seva representació permetia interpretar els arabescos i el colorit viu de les mercaderies, cosa que enriqueix l'aspecte visual de l'obra i, al mateix temps, copsava una de les escenes més habituals de les visites dels europeus a les ciutats del nord d'Àfrica. Fortuny excel·lí en el desenvolupament d'aquest assumpte, el seu colorit viu, l'execució virtuosa i la seva versemblança la converteixen en una de les millors produccions del pintor.

Ferrador marroquí

És una composició important de tema de costums magribins, de la qual hi ha també dues versions. De la primera, executada l'any 1863, en féu també un aiguafort. La segona, que és l'exposada, va ser pintada cap al 1870 i Attilio Simonetti (1843-1925) s'hi referia com la millor obra que pintà Fortuny en aquella etapa creativa.

Paisatge de Granada

Aquesta obra fou executada durant l'estada del pintor a Andalusia, a l'inici dels anys setanta. És un paisatge agosarat, de pinzellada potent, colors clars i llum intensa, amb un enquadrament poc convencional. L'artista ha treballat de manera lliure i espontània, sense clixés comercials. Aquests darrers anys buscava una expressió més lliure, de la qual aquesta composició és un dels

millors exemples. Juntament amb els paisatges de Portici, representa el Fortuny més modern i innovador.

Nen a Portici

Marià Fortuny va passar el darrer estiu de la seva vida a Portici. En aquest poble del litoral, va pintar un seguit d'obres actualment considerades les més personals i menys comercials de tota la seva trajectòria. Va fer paisatges a l'aire lliure en què desenvolupà plenament el seu concepte pictòric luminista. Així mateix, va executar diverses figures com la que comentem. En aquest cas, l'artista ha retratat el nen de forma directa, sense convencionalismes, amb pinzellada esbossada i llum punyent, fet que atorga una forta expressivitat a la composició. En definitiva, constitueix un exemple il·lustratiu del vessant més modern de la producció del pintor.

Exposició “Fortuny, el Mite”

Del 27 d'abril al 7 de setembre.

Horaris de visita: de dimarts a dissabte, d'11:00 a 20:00 h.

Els dimecres i els dissabtes, a les 18:00 h i a les 19:00 h, visita guiada a l'exposició inclosa en el preu de l'entrada.

Preus:

Entrada general: 5 €

Infants de 7 a 15 anys i persones a partir de 64 anys: 2 €

Estudiants visita lliure, amb acreditació: 2 €

Visita guiada estudiants (mínim 20 persones): 4 € / alumne

Visita guiada grups amb reserva prèvia (mínim 20 persones): 120 €

Infants menors de 7 anys i gent gran amb targeta daurada Ajuntament de Reus: entrada lliure

Museu Salvador Vilaseca.

Raval de Santa Anna, 59

43201 Reus.

Tel. 977 010 660

info.museus@reus.cat

Més informació:

Comunicació Ajuntament de Reus:

Jordi Suárez / Pilar Llauradó

Tel. 977 010 010

jsuarez@reus.cat

plaurado@reus.cat

Comunicació Museu Nacional d'Art de Catalunya:

Charo Canal

premsa@mnac.cat

Tel. 93 622 03 60